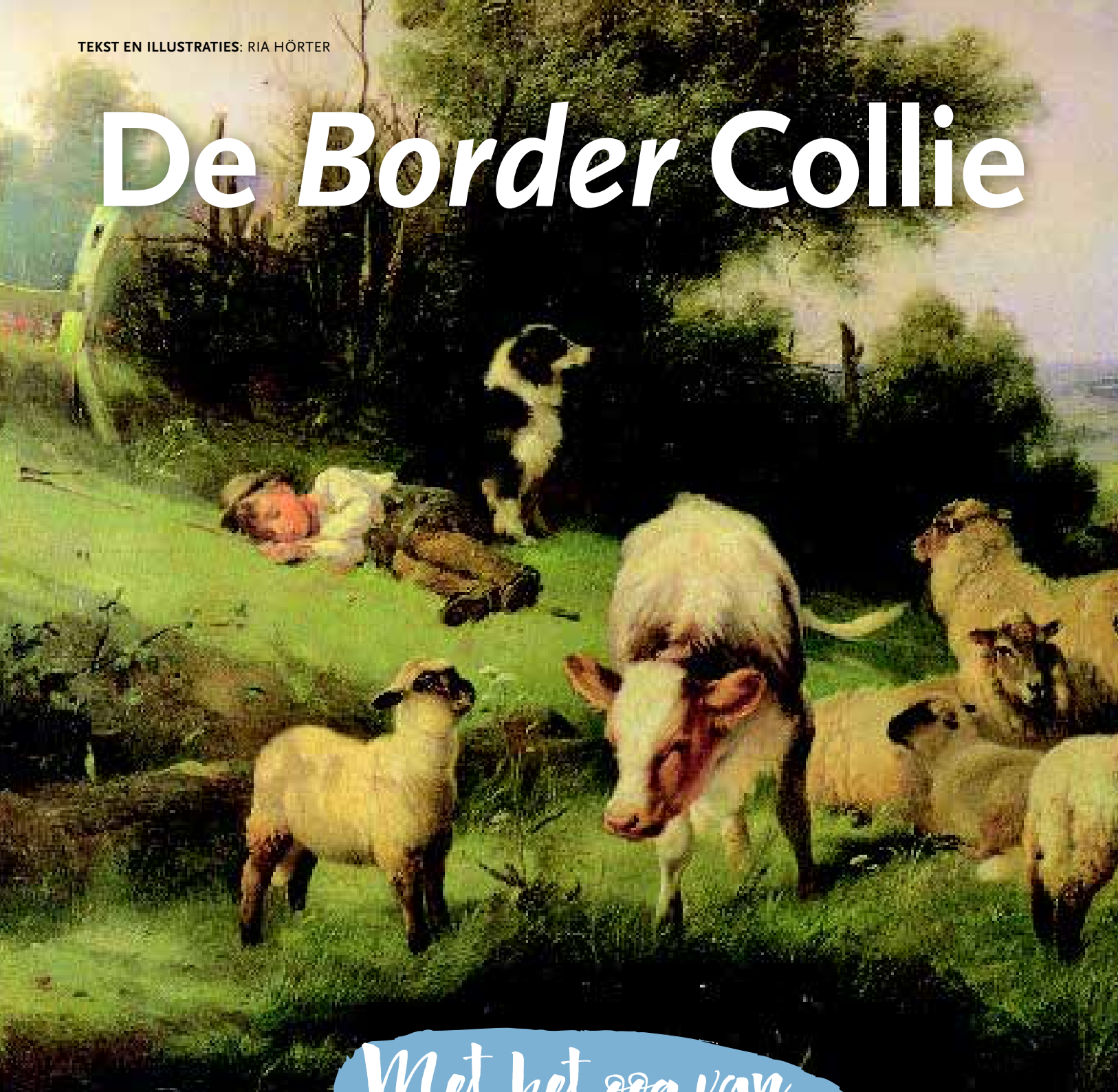
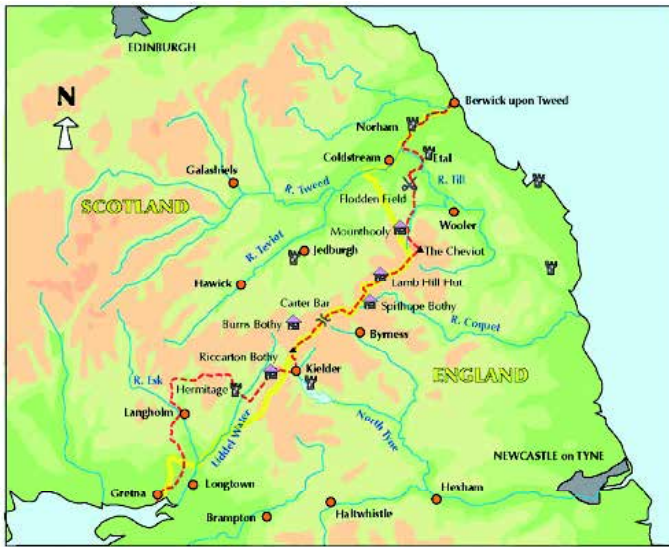

De *Border Collie*

Met het oog van...

... een kunstenaar wordt, door de eeuwen heen, het uiterlijk van honden vastgelegd. Of het nu de 14de-eeuwse graveurs zijn, 18de-eeuwse schilders of fotografen in onze tijd, zij laten honden door hún ogen zien. ONZE HOND kijkt naar de uiterlijke ontwikkelingen van (ras)honden door de eeuwen heen. Niet langs afgesloten paden maar *off the beaten track*, met een vleugje historie voor het goede begrip.

Kaartje van de Borders, de grensstreek tussen Engeland en Schotland en de streek waar de Border Collie is ontwikkeld.

Robert Mitchell Meadows 'Shepherd in a storm with a dog and sheep', naar Richard Westall. Begin 19de eeuw.

The Shepherds or Sheepdog in 'The Naturalist's Library', verschenen in het midden van de 19de eeuw.

HOEDEN EN DRIJVEN

Aan het einde van de 16de eeuw beschrijft Dr. John Caius in zijn *Treatise on Englishe Dogges* de werkstijl van de 'shepherd's dog' en die doet in vrijwel alles denken aan die van de Border Collies. Met het zwaaien van een vuist en met het snerpande geluid van fluiten diri-

geert de herder zijn hond naar die plaats waar hij de kudde hebben wil. Zijn veel hondenrassen in de loop van de eeuwen werkloos geworden, ook nu nog kan men in Engeland – vanaf de Borders tot de Hebriden – volop genieten van het drijven van grote schaapskudden door Border Collies. Van beneden naar boven,

Een Border Collie benadert de schapen omzichtig, in een boog. Hij blaft niet bij het werk en past een soort sluiptechniek toe. Zijn flitsende bewegingen doen denken aan een balletdanser in een moeilijke pas-de-deux...

Old Hemp (1893-1901) wordt nu gezien als de stamvader van de huidige Border Collie.

over de heuveltoppen en dan weer naar beneden, richting de boerderij. Een perpetuum mobile door de eeuwen heen...

ENGELSE KUNSTENAARS

Vanaf het begin van de 19de eeuw bestaan er niet alleen de Border Collies, maar ook Schotse Collies,

Highland Collies, Welsh Grey Sheepdogs, Smithfield Sheepdogs, Welsh Hillman, Cumberland Sheepdogs, Dorset Blue's, Welsh Black and Tan Sheepdogs, Bobtailed Sheepdogs, en nog veel meer. Uit een veelheid van types herdershonden, die vanaf het midden van de 19de eeuw in de grensstreek tussen Engeland

en Schotland wordt gebruikt bij het drijven van vee, voornamelijk schapen, onderscheidt zich een type dat wij nu kennen als de Border Collie. De naam is afgeleid van de grensstreek – de Borders – en van een in onbruik geraakte naam van een schapenras met een zwarte kop en zwarte poten, dat *coalleys* of *black-faced sheep* wordt genoemd. Aldus de 'Agricultural Dictionary' uit 1743. De herdershonden die deze schapen drijven en hoeden zijn de *coalleys-dogs* of *coally-dogs*.

SMOOTH-COATED COLLEY

Vanaf het midden van de 19de eeuw buitelen auteurs over elkaar heen als het om 'hondenboeken' gaat. Niet zomaar auteurs of zomaar boeken, maar gedegen beschrijvingen van de rassen, al moet worden

Met 'eye', dus 'staren', fixeert een Border Collie de *schapen*...

In 1856 schildert Richard Ansdell (1815-1885) dit beeld van een schaapskudde, twee Collies en een herder op het eiland Skye.

'He flashed like a meteor across the sheepdog horizon. There was never such an outstanding personality.'

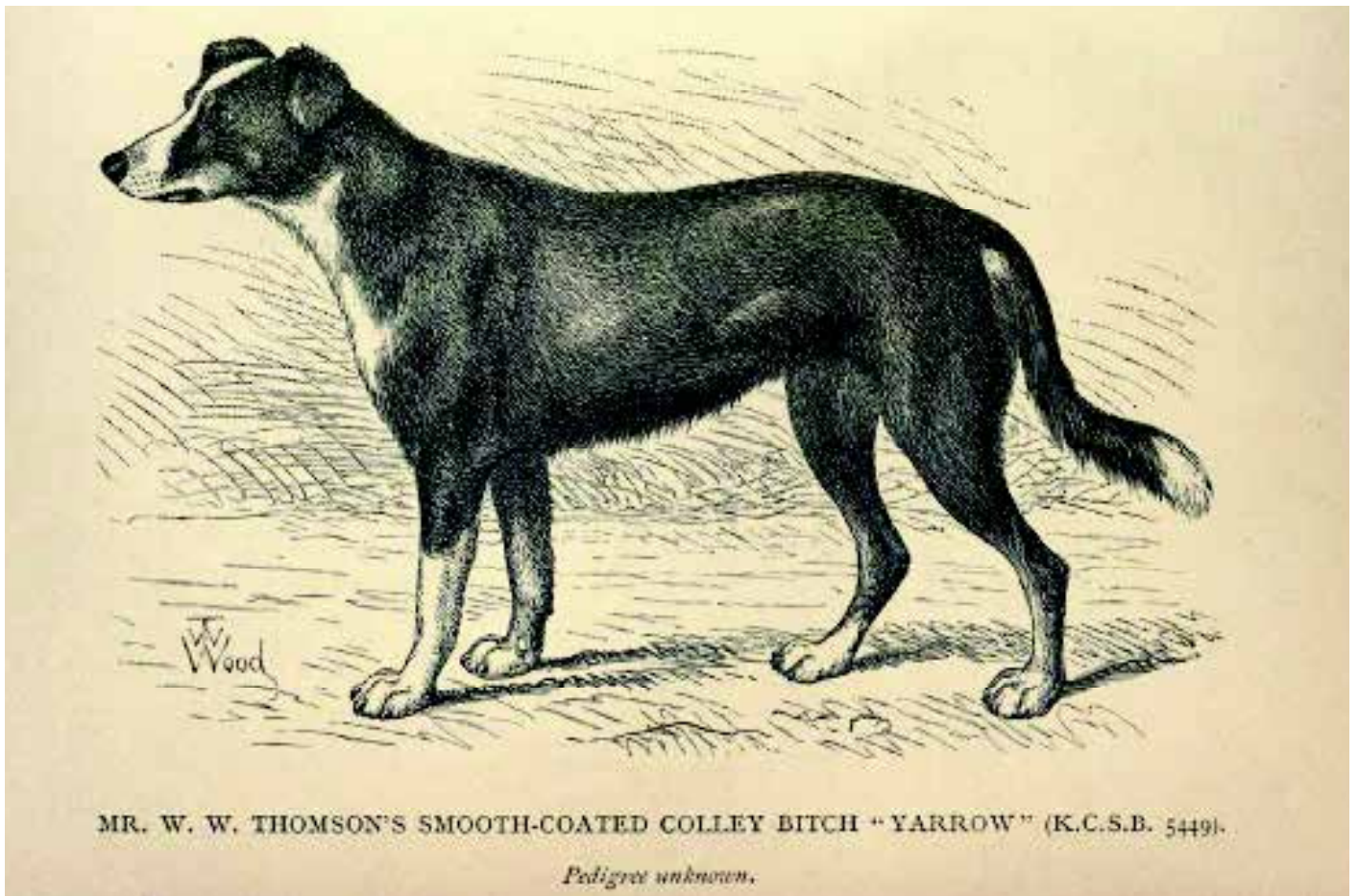
Adam Telfer over 'Old Hemp'

gezegd dat men elkaar veelvuldig citeert, terwijl ook de illustraties soms dezelfde zijn.

Wat wij nu zien als 'oude plaatjes' in 'oude Engelse boeken' zijn in werkelijkheid schilderijen en tekeningen van de beste Engelse kunstenaars uit die tijd. Dat geeft ons natuurgetrouwe beelden, niet alleen van de Border Collie, maar ook van andere schapendrijvers. Tussen 1830 en 1840 verschijnt de 'Naturalist's Library', onder redactie van Sir William Jardine, met een afbeelding van *The Shepherd or*

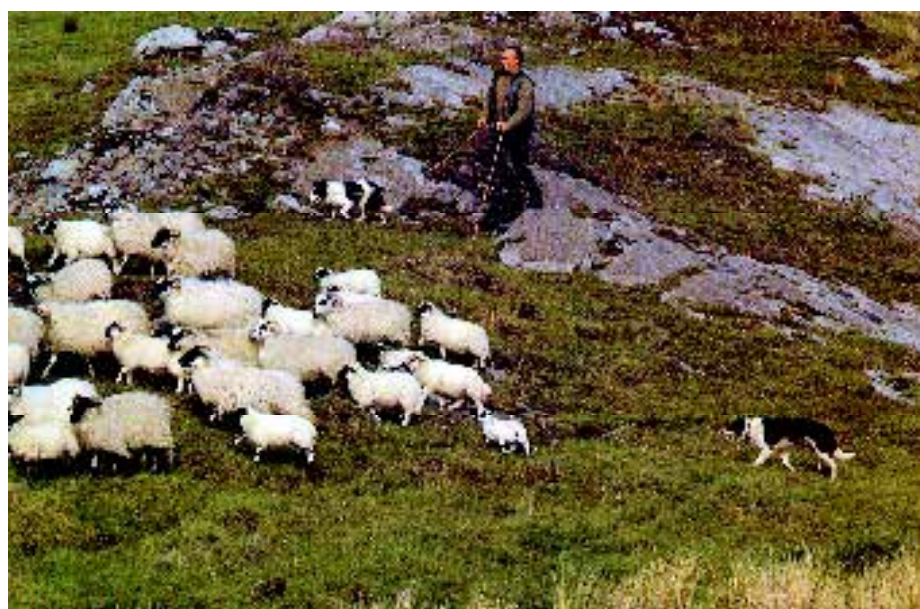
'Sweep', a Border Collie (1895), schilderij van John Emms (1844-1912). 'Sweep' is een kleinzoon van 'Old Hemp' en hij wint de kampioenschappen van de ISDS twee keer.

Uit Hugh Dalziels boek 'British Dogs' (1879). Het verschil met de huidige Border Collie is dat de vacht niet zo overvloedig is als nu en de hond iets hoger op de benen staat.

Uit Shaw & Cassell's 'Illustrated Book of the Dog' (1890). Smooth coated en rough coated.

Een perpetuum mobile door de eeuwen heen. Schapen drijven door Border Collies op het eiland Skye. (Foto: Eva Maria Krämer).

Sheepdog: driekleurige vacht, half-opgerichte oren en iets hoger op de benen dan vandaag de dag. Enige tientallen jaren later, in 1879, wordt de Border Collie beschreven in het boek *'British Dogs'* van Hugh Dalziel met

een tekening van een *smooth-coated Colley* er bij afgebeeld. In 1885 schrijft Thomas Bewick in zijn boek *'A General History of Quadrupeds'* over de 'the Shepherd's Dog': ... *Dit nuttige dier, altijd trouw aan zijn plicht, is de baas aan het hoofd van*

de kudde... en ... in het noorden van Engeland worden zij Coally Dogs genoemd. Het lijkt erop dat dit ras nu in het noorden van Engeland en in Schotland bewaard is gebleven in zijn meest pure vorm.

COLLIE OR SHEEPDOG

Een jaar later, 1886, verschijnt *'The Dog'*, door William Youatt. Twee kleine, weinig zeggende tekeningen ondersteunen zijn tekst. Het woord Collie komt er niet in voor en de tekeningen laten een *Scotch Sheep-Dog* en een *English Sheep-Dog* zien, waarbij de Engelse versie op een wolf lijkt.

In 1894 schrijft Rawdon B. Lee zijn *'Modern Dogs'*, geïllustreerd met afbeeldingen van Arthur Wardle, een van Englands beroemdste hondenschilders. Lee vermeldt *The English Club's Standard* en *The Scottish Club's Standard*. De naam Coally Dogs lijkt nu te zijn verdwenen, want in Lee noemt het ras *Collie or Sheep Dog*. In 1895 tekent Ludwig Beckmann in zijn *'Rassen des Hundes'* de ... *langhaariger Collie Champion Eclipse*. Beckmann geeft aan dat deze Collie een schouderhoogte van 55 cm heeft.

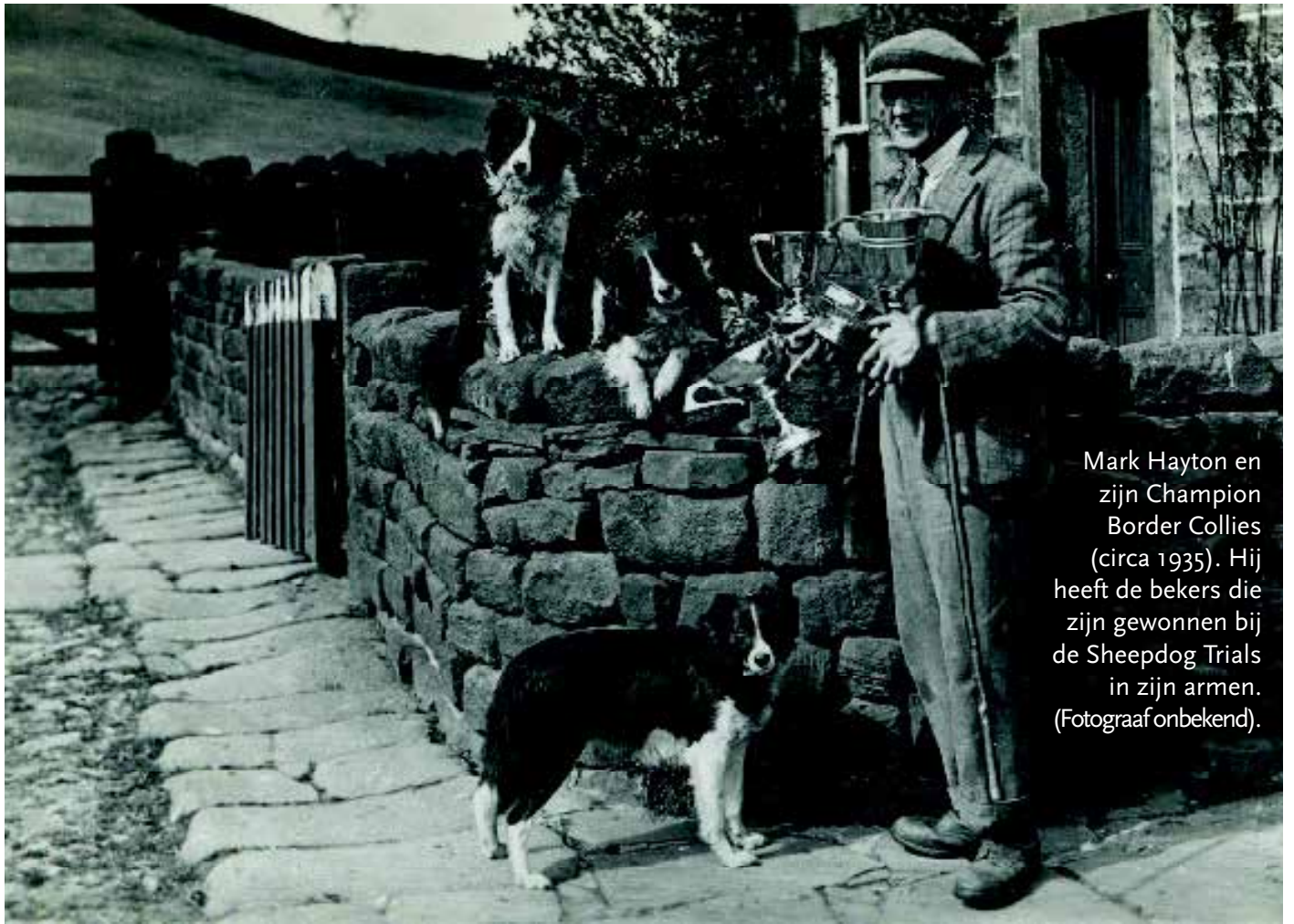
Tot rond 1860 blijft de Border Collie een pure werkhond; aan het einde van de 19de eeuw wordt het een min of meer populair ras, als de Border wordt gepresenteerd op de eerste officiële sheep dog trial in het Verenigd Koninkrijk, in 1873 in Bala, Wales.

Fokkers hebben al snel in de gaten dat ze kunnen selecteren op gewenste werk- en drijf-eigenschappen, bepaalde vaardigheden, intelligentie, uithoudingsvermogen en een sterker 'eye'.

Met 'eye' wordt het indringende staren bedoeld, waarmee de Border Collie de schapen fixeert.

Oude schaapherder en
zijn Border Collie. Een
foto gemaakt in de eerste
helft van de 20ste eeuw
door een onbekende
fotograaf.

Mark Hayton en zijn Champion Border Collies (circa 1935). Hij heeft de bekers die zijn gewonnen bij de Sheepdog Trials in zijn armen. (Fotograaf onbekend).

Pat, Spot en Peter, eigendom van Mark Hayton, wachten op hun beurt om deel te nemen aan de Sheepdog Trials in Bramhope, West Yorkshire, 1936.

Een Border Collie móet een uitlaatklep hebben voor zijn *tomeloze energie*...

STAMVADER

In 1860, op de tentoonstelling in Newcastle-on-Tyne, zijn klassen voor herdershonden opgesteld. Vijf inschrijvingen zijn er, onder de naam *Scotch Sheepdog*. Een eerste prijs voor een teef, die wordt omschreven als een *pure scotch bitch*.

In 1871 komen er op de tentoonstelling van de Birmingham Dog Society twee Collie reuen: *Old Mac* en *Old Cockie*. Nu begint, met drie foklijnen, de eigenlijke (fok)geschiedenis van de Border Collie.

Old Hemp (1893-1901), een driekleur reu, wordt nu gezien als stamvader van de huidige Border Collies. Hij is gefokt door Adam Telfer uit Northumberland en wordt beschreven als een intelligente, rustige hond. Hij weegt circa 20 kilo en zijn vacht is lang, glad en zwart-wit van kleur.

In 1906 wordt de International Sheep Dog Society (ISDS) opgericht, met als doel het bevorderen van de belangstelling in herdershonden. In dat jaar houdt de ISDS hun eerste sheep dog trial. Lang voordat het ras door The Kennel Club en de FCI wordt erkend worden werkende Borders in het ISDS-stamboek ingeschreven. De naam Border Collie lijkt bedacht te zijn door Mr J. Reidt, secretaris van de ISDS. Nummer 1 in het ISDS-stamboek wordt de teef *Old Maid*; Old Hemp krijgt nummer 6. Het voorvoegsel 'Old' heeft niets met de leeftijd

In september 2015 wordt een Memorial voor Adam Telfer en zijn Border Collies onthuld in West Woodburn, Northumberland.

'The Lost Sheep' van Walter Hunt (1861-1941).

te maken; het wordt gebruikt ter onderscheiding van gelijknamige Borders in een tijd waarin kennelnamen nog niet gebruikelijk zijn. In 1982 worden de eerste CC's voor Border Collies uitgereikt op Crufts.

SHEEP DOG TRIAL

In deze beperkte ruimte kan maar kort aandacht worden besteed aan de ontwikkeling van de Border Collie in Nederland. Als pionier moet Meta Posthumus Meyes-Granpré Molière worden genoemd. In 1977 – er zijn dan zo'n 100 Borders – wordt de

Border Collie Club Nederland (BCCN) opgericht. Een jaar later volgt aansluiting bij de ISDS en erkenning door de Raad van Beheer; de honden kunnen dan worden ingeschreven in het Nederlands Honden Stamboek, zij het voorlopig in de G-0 bijlage. Net als in Engeland, is ook in ons land aanvankelijk een zekere aversie tegen het opstellen van een rasstandaard. In 1978 wordt de eerste Sheepdog Trial georganiseerd, in 1985 gevolgd door het eerste Europees Kampioenschap en in 2000 vindt de eerste clubmatch van de BCCN plaats.

BORDER COLLIE

Land van herkomst: Groot-Brittannië.

Gebruik: drijven en hoeden van schapen; nu voor bijna alle hondensporten en werken met schapen.

Eerste rasstandaard: International Sheep Dog Society (ISDS).

FCI standaard: 1987.

FCI-nummer: 297.

Rasstandaard: www.fci.be/en/nomenclature/BORDER-COLLIE-297.html

Rasgroep: 1 Herdershonden en Veedrijvers.

Rasvereniging: Border Collie Club Nederland.

Website: www.bordercollieclub-nederland.nl

Standfoto van de moderne Border Collie. (Foto: Alice van Kempen).

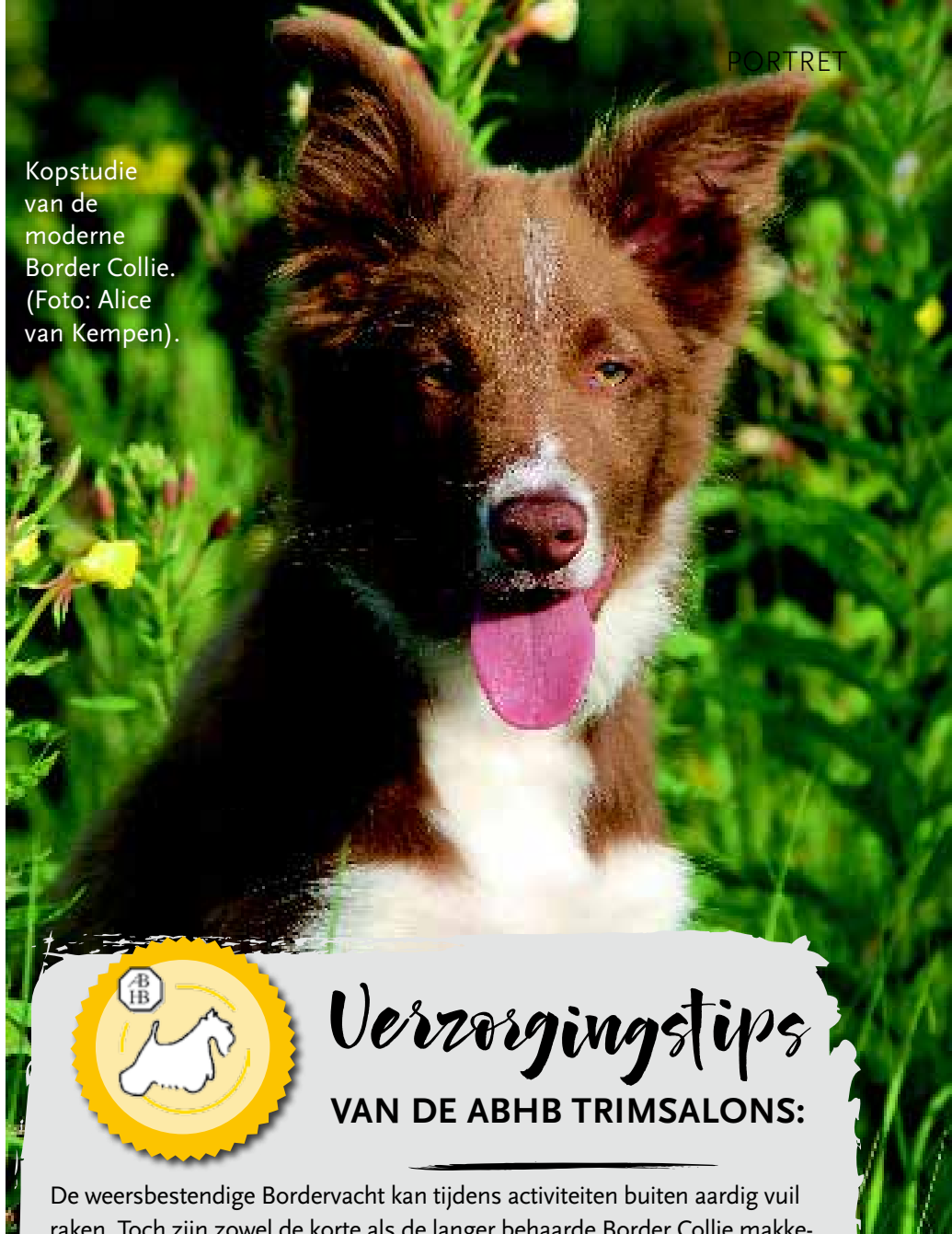
Op het moment dat er rond de 400 Borders in Nederland zijn groeit het besef dat de honden moeten worden gecontroleerd op erfelijke afwijkingen, zoals oogaandoeningen en HD. Het eerste Nederlands Kampioenschap wordt behaald door *Betty* (1971), eigendom van Joe Kat, een grote naam in de wereld van de herdershonden. Eens per twee jaar wordt op Hemelvaartsdag een openlucht show voor herdershonden en veedrijverrassen georganiseerd die zijn naam draagt.

In de jaren tachtig start de onvermijdelijke discussie over 'werkhonden' versus 'showhonden'. Ik besluit met een wijs citaat uit het magnifieke boek *Oog voor Passie – Border Collies in de Lage Landen* geschreven door Henk Verhoeven: *Het is te hopen dat de werkers en de showers elkaar vinden, zo niet, dan elkaar met rust laten.*

MAANLANDSCHAP

De Border Collie start zijn carrière als lid van een grote groep herdershonden, langharig, ruwharig, en gladharig en in een woud van kleuren en maten. De sterke punten van de Border Collie: super intelligent, trouw, leergierig, behendig, met een onuitputtelijke energie en een grote will to please, zijn meteen hun zwakke punten als huishond. Bij gebrek aan geestelijke en fysieke uitdagingen kan deze vriendelijke, trouwe en intelligente hond veranderen in een neurotische, destructieve sloper in huis en de tuin veranderen in een maanlandschap. Een Border Collie verdient – nee móet – een uitlaatklep voor zijn tomeloze energie hebben. Gelukkig zijn er, behalve de trials schapen drijven, ook andere hondensporten waarmee een Border zielsgelukkig kan zijn: agility, flyball, obedience, heelwerk to music, en nog veel meer 'schaapvervangende' activiteiten. ■

Kopstudie van de moderne Border Collie. (Foto: Alice van Kempen).

Vezorgingstips

VAN DE ABHB TRIMSALONS:

De weersbestendige Bordervacht kan tijdens activiteiten buiten aardig vuil raken. Toch zijn zowel de korte als de langer behaarde Border Collie makkelijk te onderhouden. Het natte haar droogt snel, zand valt vanzelf uit de vacht en doortjes en takjes laten zich er eenvoudig uit verwijderen. Het dagelijkse onderhoud bestaat uit het met de handen zoeken naar vuiltjes en klitjes. Pluis zo'n takje of plukje losse wol er direct met de vingers uit. Eens per week of zelfs 14 dagen kan de hele vacht met een rechte pennenborstel lichtjes worden geborsteld. Gecastreerde Borders krijgen een veel vollere vacht en moeten vaker worden verzorgd. De wollige haren rond de oren en aan de broek zijn het gevoeligst voor klitten. Kam (alleen) deze vachtdelen na het borstelen door met een (zeer) wijdgetande metalen kam. Tijdens de voorjaarsrui zullen de wolharen losraken; in de zomer ook de dekharen. Dit zorgt voor losse haren in huis en extra risico op klitvorming. Borstels verwijderen niet alleen oudste, maar ook veel nieuwe haren, waardoor de ruiperiode juist verlengd wordt. Huidvriendelijker is het de vacht te wassen, of dat in een ABHB trimsalon (www.abhb.nl) door een erkend trimmer te laten doen. Deze vakmensen beschikken over apparatuur die met een koele luchtstraal de losse vacht uitblaast en daarbij de jonge haren en de huid spaart. Een Border Collie die elke drie of vier maanden zo'n 'wassen & blazen beurt' ondergaat zal nauwelijks haar in huis verliezen.